

Рис. 2 Конкурентні «плюси» ISpro як ERP-системи

Отже, розглянувши переваги, завдання та можливості модульної системи обробки інформації, можна зробити висновок, що «ІС-ПРО» доцільно використовувати на підприємствах. Так як даний програмний комплекс створений саме українськими спеціалістами, забезпечує автоматизацію основних бізнес-процесів, в ньому повністю враховано законодавчі та економічні реалії держави та створений для управління підприємствами різного профілю. Також адаптація системи до підприємств різного профілю виконується за рахунок підбору компонентів програми, що дає змогу обирати те, що потрібніше.

Список використаних джерел

1. Інформаційна система ISpro / Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ispro.ua/u>

Михайло ПУШКАР

доктор економічних наук, професор
професор кафедри фінансового контролю та аудиту
Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль, Україна

ПОТРЕБА ОСУЧАСНЕННЯ ОБЛІКОВОЇ СИСТЕМИ ЯК ЗРІЛОЇ НАУКИ

Передумови для розробки нової парадигми обліку сформувалися протягом другої половини ХХ століття, але вони не стали поштовхом для досліджень співтовариством обліковців системи обліку з точки зору формування нової парадигми для інформаційного суспільства. Нові вимоги застали науковців з обліку зненацька, оскільки замість масових досліджень процедурних і технічних питань щодо обробки даних, організації та методик обліку малозначимих з теоретичної точки зору об'єктів, необхідно було перейти до вивчення проблем теорії та практики формування інформаційних ресурсів для управління бізнесом.

Інформаційні ресурси залучаються в господарський оборот за допомогою розробки моделей, алгоритмів, програм, проєктів тих процесів та явищ, які відбуваються у виробничій системі і можуть бути формалізовані.

Важливим завданням розвитку державного управління стає інтелектуалізація всіх систем суспільства, в тому числі й економічної. Метою процесу інтелектуалізації праці є розширення творчого елемента в роботі працівників управлінського апарату, до яких також відносяться працівники бухгалтерії, оскільки за класифікацією наук, облік віднесено до таких, що входять в групу «управління й адміністрування». Основна увага зосереджується на змістовій стороні функціонування систем підприємства та їх ефективності, а це означає, що процедури, регламенти, документи, управлінські структури повинні бути переглянуті і оптимізовані за критерієм "розумності" та показниками витрачання часу на ті чи інші функції, для чого необхідним стає розширення обсягу інформації.

Внутрішній стан господарського обліку і його якість визначається методом соціальної діагностики (методом експертних оцінок) за допомогою виявлення відхилень існуючої системи від еталонної, яка включає три рівноцінних підсистем обліку для менеджменту діючого підприємства, які призвані задовольняти потреби працівників в інформаційних ресурсах для нижчого, середнього та вищого рівнів управління.

Проблема низького рівня використання інформаційних ресурсів у системі менеджменту за наявності потужної обчислювальної техніки є наслідком застарілих уявлень про облікову науку, яку ототожнюють з «бухгалтерським» обліком та його обмеженим пізнавальним апаратом, який спрямований на відображення подій минулого часу в грошовому вимірі, що збіднює інформацію про господарську діяльність зводячи її лише до фінансових аспектів (грошові потоки, фінансове положення підприємства, визначення прибутку та його розподіл та інші аспекти, що стимулює інфляцію).

За межами інтересу облікової системи залишаються нефінансові показники діяльності підприємства, систематичний і безперервний щоденний контроль яких має вирішальне значення для процесу створення фінансових результатів. Працівники нижчого рівня управління вимушені шукати сурогатних форм отримання неформальної інформації з доступних для них джерел і приймати рішення в умовах високого рівня невизначеності.

Менеджерам потрібна актуальна інформація для діагностування «здоров'я» бізнесу в реальному та прогнозованому часі. Мета діагностики збоїв у роботі полягає у виявленні внутрішніх хвороб організаційної системи, а не зовнішніх недоліків роботи (слабка дисципліна, використання часу працівниками тощо). Діагностика передбачає соціологічні заміри рівня ентропії конкретної ситуації в бізнесі та розробку заходів з її зменшення. Для цих цілей і призначена система обліку.

Формами зростання ентропії управлінської системи є:

- інформаційний шум (зайві документопотоки, процедури і регламенти управління, зайві структури, дублювання функцій);
- зайвий ріст числа управлінців і витрат на їх утримання; ріст бюрократизму, послаблення виконавської дисципліни;
- викривлення стану справ за ієрархічними рівнями управління;
- порушення субординації між рівнями управління;
- нерелевантність інформації;
- застарілість контурів управлінських структур;
- некомпетентність працівників;
- зменшення творчої частини роботи та зростання рутинної;
- організаційне та моральне старіння управлінського апарату.

Зниження рівня ентропії управління вимагає розробки і впровадження антиентропійних заходів: посилення рівня інформатизації системи управління, підвищення інтелектуального

рівня персоналу, використання творчого потенціалу; отримання додаткової до існуючої інформації.

В галузі обліку наукові пошуки з кожним роком стають все менш значимими та придатними для революційних змін у практичній діяльності, оскільки більшість публікацій виконуються на основі давно відживших доктрин, які не орієнтують персонал на пізнання причини – наслідкових змін у діяльності підприємств, а повторюють прописні істини чи коментують недолугі стандарти. Такі науковці замість поширення ідеї щодо корисного та вкрай необхідного креативного обліку, націленого на отримання корисної інформації для успішного ведення бізнесу, зосереджують увагу бухгалтерів на здійсненні ними ритуальних стереотипних дій з цифрами. І не більше цього!

Виявляється, що у всіх сферах людської діяльності креативне мислення є бажаним і цінним проявом інтелекту і духу, а в обліку сприймається як надзвичайно шкідлива річ, оскільки вона не вписується в бухгалтерський мозок .

Очевидно, що цей парадокс виник не через недоліки креативного способу мислення і творення чогось нового в інформаційній сфері бізнесу, а внаслідок розуміння чи нерозуміння можливостей тієї примітивної моделі обліку, яку видають за священну корову (мова йде про «бухгалтерський» облік).

Людині, яка нічого не знає, крім канонів «бухгалтерського» обліку, світ економіки видається простим і незмінним протягом всього періоду розвитку цивілізації. Облікові процедури заслонили реальний світ, в якому відбуваються постійні зміни і про які суспільство вимагає інформації, а бухгалтер вдає, що нічого особливого не сталося.

Економічна діяльність вимагає спостереження і вимірювання надзвичайно великого масиву фактів (речей, подій, явищ, процесів, їх взаємодії, відношень. змін), що неможливо досягти без нових ідей в обліковій справі.

Облікова наука, як її розуміють більшість бухгалтерів старого гарту, відстає від життя. Вона законсервувала і абсолютизувала свій убогий арсенал пізнавальних засобів, які наводять у «теорії обліку», але яка за своєю суттю зводиться до вербальних шаблонів з опису практичних дій бухгалтера.

Дійсно, закономірно виникає питання, чи є можливість отримати всебічну інформацію стосовно господарської діяльності за допомогою такого набору «інструментів» як документація, інвентаризація, оцінка, калькуляція, рахунки обліку, подвійний запис та звітність включно із звітом про фінансовий стан? Ні, немає такої можливості!

Облікова система, з точки зору теорії пізнання, виступає як специфічна галузь знань, яка встановлює кількісні закономірності суспільних відносин, а її роль в економіці полягає в тому, що вона дає певну міру кількісних і, в певних межах, якісних показників виробничої діяльності, взаємозв'язків факторів виробництва, цінності отриманого продукту, зв'язків з іншими агентами виробничої, збутової, фінансової та інвестиційної діяльності. Облік допомагає відстежувати фактичний стан виробничого процесу, що важливо для порівняння його з прогнозованим станом та знаходженням методів досягнення мети виробника з мінімальними витратами факторів виробництва. Без такої системи неможливо отримати інформацію для контролю, який здійснюють менеджери підприємства.

За своєю сутністю облік є інтелектуальним видом діяльності, яка пов'язана з процесом вимірювання окремих фактів, а метою - точне й ретельне описування подій господарської діяльності підприємства у цифровій формі, їх групуванні за різними критеріями, які стосуються окремих об'єктів, явищ і процесів та взаємозв'язків між ними у просторі й часі з розкриттям інформації у фінансовій та нефінансовій звітності.

Хоча наука про облік ґрунтується на емпіричному знанні, проте вона може і повинна містити також високоабстрактні узагальнення, які дозволяють пояснити спостережувані регулярності, пов'язати між собою причини, й наслідки роботи з інтелектуальними теоретичними конструкціями щодо отримання фактів та перетворенням їх в інформацію. Разом

з цим потрібно врахувати, що спостерігач за фактами (бухгалтер) отримує уяву про об'єкти через органи відчуття у неадекватній реальності формі, оскільки чуттєва інформація про об'єкти і процеси фізичного світу не може бути ні стабільною, ні повною. Спостерігач отримує, як наслідок власного впливу на фізичний світ, послідовність увесь час змінюваних сигналів, що дають якусь опосередковану інформацію про властивості цього світу. За допомогою цих сигналів спостерігач здатний виконати роботу з дешифрування сигналів й отримання висновків про окремі властивості, міру, взаємозв'язки об'єктів.

Знання про господарську діяльність будь-якого виробника можна назвати науковим лише тоді, коли буде інтелектуально сконструйовано певні класи речей та подій у розрізі яких збирають факти господарської діяльності, тобто воно пов'язане з класифікаціями, що визначають деякі властивості цих класів і які формують уявлення про реальні події підприємства. Такі класи фактів виявляють за простором інформаційного поля, за часом – про минуле, сучасне та майбутнє бізнесу, про фактори змін середовища тощо.

Те, що ми спостерігаємо зараз в обліковій системі, в значній мірі визначається нашими знаннями про структуру господарської діяльності, уявленнями про цикли кругообороту майна, об'єкти підприємства та їх зв'язки з оточенням, правові норми відображення фактів. Потрібно зазначити, що такі уявлення про облікову систему ґрунтуються на вченні К. Маркса, яке стало неадекватним реаліям нашого часу. За 150 років після появи економічного вчення К. Маркса відбулися колосальні зміни у всіх сферах життєдіяльності людей і виробничій сфері, тому система обліку вимагає іншого підходу до її конструювання, ніж це було раніше.

Прогресивна ідея щодо осмислення розвитку науки на основі вчення про парадигму повинна бути реалізованою в обліку. Наскільки це важливо свідчить той факт, що світова економічна криза 2008 - 2012 роках, а також в останні 2 роки (2019-2021). виявилася несподіваною для всіх держав світу в силу різних деструктивних причин, у тому числі й через відсутність інформації, належного моніторингу на основі стратегічного управління та аналізу тонких сигналів про настання біфуркації в економіці.

Подальший розвиток обліку може відбуватися на основі вчення Т. Куна про парадигму, яка має надзвичайно важливе значення для переосмислення ролі науки в суспільстві та врахування факторів її подальшого розвитку. Це стосується перегляду концептуальних основ, у широкому розумінні, і ролі обліку та його підсистем в державі, бізнесі й управлінні.

Заслуга Т. Куна полягає в тому, що він дослідив і описав зміну пануючих поглядів на розвиток не лише теоретичної фізики, оскільки займався її проблематикою, а й показав механізм дії змін, характерних для будь-якої науки. Його твір «Структура наукових революцій» (1962р.) швидко знайшов поширення серед представників, перш за все, природничих, а згодом і гуманітарних, технічних та економічних наук.

З великим запізненням (приблизно через 30 років) парадигмальний аналіз розвитку науки про облік стали активно використовувати зарубіжні автори, а з 90-х років ХХ ст. - українські. Особливо проявився інтерес до проблеми парадигми обліку на початку ХХІ ст., що можна пояснити наростанням кризових явищ у розвитку індустріальних суспільств та усвідомленням того, що стара парадигма вичерпала свій ресурс.

Проте, процес формування нової парадигми обліку в Україні поки що знаходиться на стадії обговорення і наука про облік в тому вигляді, в якому вона опинилася зараз, не відповідає потребам сучасної економіки.

І останнє: я вбачаю, що рівень розвитку облікової науки і практики відстає від потреб менеджменту і прагну зміни теорії обліку на краще, а мої опоненти з упертістю, яку можна було би застосувати до чогось цінного, захищають облікове ремесло, як приклад абсолюту і довершеного знання.